

Nekrológ helyett – Zakariás Péter bácsiról

„Az örmény ültet is fát, nem csak kivág”

Csíkszépvíz a hasonló nevű patak mellett fekszik az erdélyi Pogányhavas lábánál. Nevét úgy tartják: *Szent Lászlótól* kapta, amikor annak lova beelépett az általa szepnek talált patakba. Mindig népes falu volt, vásártartási joggal. Kereskedelmét és iparát a betelepedett örmény lakosok tették naggyá, akik között érkeztek és kértek letelepedési engedélyt *id. Zakariás Péter* felmenői is. 2016 Nyarán *Nuridsány Mimi* XV. kerületi és *Esztergály Zsófia* fővárosi elnök vendégeskedett Péter bácsinál. Ez a rövid portré akkor készült Péter bácsival, akinek vágott az esze, mint a borotva és 90 fölötte is fát aprított, ha kellett.

1642 tavaszán Szépvíz lakossága arra ébredt, hogy a mostani örmény temető helyén sátrak állnak. A sátrakkal örmények érkeztek, akik kezdetben 3 napi pihenőre kértek engedélyt a helyi bírótól, de nagyon jól érezhették magukat, mert a határidő letelte után engedélyt kértek a végleges letelepedésre.

Talán az egyik sátorban lakhattak kezdetben Zakariás Péter felmenői is. A sátrak helyett idővel szokatlan méretű, polgári ízlésű házak épültek Szépvíz egész területén az örmények szorgos munkájának eredményeképpen. Egy ilyen, úgynevezett örmény házban él még ma is Péter bácsi, a legidősebb örmény a faluban.

A nyári hőségben is hűvös szobákban megannyi emlék, a gondosan megőrzött múlt minden pillanatban fellelhető. Látja, hogy a régmúlt magával ragad bennünket, mesélni kezd:

„Sok testvérem volt, mind meghaltak már. Én vagyok egyedül, nekem is megvan a helyem a temetőben, itt

Szépvízen. Itt fogok nyugodni. A családkunk a Gyimesi-szoroson át vándorolt ide sok száz évvel ezelőtt. Akkor az örmény közösséget a pap vezette. Az én felmenőimet *Conticarnak* hívták a régmúltban. Az örmény templom 1701-ben épült Szépvízen. Szorgos kereskedő, iparos nép volt az örmény, meg is látszott a faluban a gazdagság. Később állattartók is lettek, egy időben marhákat szállítottak, egészen Bécsig vitték őket. Volt egy *Szentháromság Segély Egyesület*, ennek minden örmény tagja volt. A nők az egyházegyletben dolgoztak, a fiatalok minden munkások voltak, mindent ők csináltak, még a temetéseket is. Szépvízen mesterek éltek, cipész volt vagy 32, mészáros volt vagy 20, szerették a húst az örmények. Minden nap húslevest vagy hurutot levest ettünk. Rézüstben főztük a hurutot, addig főztük a zöldeggel a tejet, amíg meg nem állt benne a kanál, aztán megszáritottuk. Ezt csak mi örmények tudtuk, mindennek megvolt a módja” – meséli mosolyogva.

Egyéves voltam, amikor Édesanyám – vált komorrá – meghalt, ő nem tudott megtanítani ezekre a dolgokra. A család segített. Az örmények szeretik a családot, mindenütt 6-8-10 gyerek volt. A Zakariások, Szávák és még más családok mind Szépvízről származnak. 1927-ben, kilenc évesen kerültem Bécsbe a mechtarista rendháza, egyedül a testvéreim közül. Félév alatt megtanultam örményül, mindent értettem. Emellett megtanultam németül és franciául, de azt már elfelejtettem – nevetve teszi hozzá. Ott is egyszerű életet éltünk, szegény világ volt, de a könyvtárban rengeteg könyv lapult, sokat

olvastam. Volt ott mindenféle nációból gyerek, de én voltam a legkisebb. Ezért az étkezéseken nekem kellett kinyitni az ajtót a püspök úrnak. Kifelé jövet volt, hogy nekem adta a narancsát, aminek én nagyon örültem. Még ma is mindenre emlékszem jóra és rosszra egyaránt.

Később Brassóban tanultam majd ott voltam segéd. Férfiszabó vagyok, úri szabó – Péter bácsi előhív egy háború előtti férfi divatmagazint, ahol megmutatta az angol szabásvonalakat -. Kolozsváron is voltam, ott nagyon szerettem. Olyan ruha nem volt, amit ne csináltam volna meg. A frakttól a felöltőig, a sapkáig mindent ki tudok szabni, még női kosztümöt is. Mindent, ami rendes vastag anyagból van. Nincs diplomám, még elemi iskolám sincs, de szerettem a munkámat és jó munkákat kaptam – közben a jó hűvös szobából a kert felé indul.

Jó nagy kertem van. Nekem most ez a foglalkozásom. Szedem a gyümölcsöt, ha kell, még fát is aprítok. A lányom jön segíteni, elviszi a mosnivalót, de főzni én főzök magamnak. Itt rendnek kell lenni, én így szeretem. A sarkon laknak az unokaöcsémek. Ők az utolsó teljes örmény család Szépvízen. Mindannyian tanult emberek lettek, de elfoglaltak. Nem sokat találkozunk. Nem zavar az egyedüllét.

Régen voltam annyi ember között, hogy ez már nem hiányzik. Amikor a lágerben voltam Szerbiában – vált hirtelen –, ott 2400-an voltunk sok évig együtt nyomorúságban, szenvedések közepette, de azt is túléltem. Most háborús veterán vagyok, havi 112 lej a nyugdíjam, de hál' Istennek mindig dolgoztam, így van rendes nyugdíjam is, szóval megvagyok. Két gyermekem, öt unokám és egy dédunokám van, ők Belgiumban élnek, nagyon jó munkájuk van. Nekik nem gond, hogy az Északi tengerhez menjenek, vagy a Földközi tengerhez.

Én meg már itt maradok. Ma már csak három örmény család van Szépvízen, de tartjuk az örménységünket. Krapar, így mondják, hogy örmény. Büszkéek vagyunk, hogy látszik a falun a kezünk nyomma, hiszen az örmény ültet is fát, nemcsak kivág, ha értik mire gondolok.

A forráság elől ismét a hűvös szoba felé tart, de most nem követjük. Hagyjuk inkább pihenni.

„Az ember mindent úgysem mesélhet el egyszerre, igaz?” - morzsolta a fogai között és behúzta maga után az árnyat adó faajtót.

„Az örmény ültet is fát, nem csak kivág”.

Esztergály Zsófia, László Gyöngyi

„A nemzetet csak látszólag alkotják az élő nemzedékek, valóságban azonban tagjai annak az elhaltak is, mert a letűnt nemzedékeknek nagy a befolyásuk az élőkre. Sokakat lelkesített már őseinknek dicső példája kitartó munkára, szorgalomra, nagy tettekre.”

Dr. Avedik Félix: A magyar örménység múltja és történeti jelentősége”)